A
váczi kegyes-tanitórendi ház
KÖNYVTÁRA.
Vu betü. I 614. szám.

ЛЕНИНСКАЯ ГРАД

Mert ez érzékeny tüzet, életednek
Éltetik szivünk' emelő, 's valódi
Minden ifjaknak követésre méltó
Példa-adási. — —

Élly szerencsésen fiaid' Reménye
BOLLA Kormányzónk kegyesen vezéreld
Szerzetes Rendünk', — koros élted áldjon
Boldog idökkel. — —

Énekelte
Bán Péter
a' Kegyes Oskolák' áldozó-Papja, a' Hit',
és Erkölcs' tudomány hallgatója.

MÉLTÓSÁGOS

BÁRÓ

ORCZI ORCZY LŐRINTZ ÚR'

TEKÉNTETES NEMES CSONGRÁD VÁRMEGYE'

FŐ ISPÁNYI HIVATALA' HELYTARTÓJA'

Ő NAGYSÁGÁNAK,

1827-dik Esztendei Szent András hava 13-ik napján Szegvár Helységében Helytartói Hivatala' elfoglalása alkalmával mondott

BESZÉDEK.

Michaelis Pyöngyösy

SZEGEDEN,
nyomtatott GRÜNN ORBÁN' Cs. Kir. Szabados Könyvnyomtatónál.

330

SZTE Egyetemi Könyvtár
SZEGED
16.

Mihaelis
Győr

Méltóságos Báró
Orczi Orczy Lőrintz Ur'
Fő Ispányi Hivatal' Helytartója' Ő Nagyságának
Beszédje.

Nagy Méltóságú, Méltóságos, Nagyságos,
és
Tekéntetes Státusok, és Rendek!

Ő Felségének Törvényes, és Koronás Fejedelmünknek erántam kimutatott, 's általam alig hálálható különös Kegyelme annál kellemetessebben lepett meg; mivel én, a' ki eddig a' magános életnek tsendes, és habtalan tavában evedz'tem, azt, hogy a' zűrzavaros, és szírtekkel tellyes Országos, és polgári folyamban Kórmány igazítására valaha elő szóllittassam, sej-

díteni sem mertem. — Illy váratlan megkülömböztetésemet (ha hál'adatlan, és Hazámnak mostoha fia lenni nem akarok) tsak úgy érdemelhetem meg, ha Fejedelmemnek bennem helyheztetett bizodalmának egészlen megfelelni — a' rám bízott Hivatalt annak rendje szerént vinni — Polgár társaim' javát, legyenek azok bár milly' rendűek, elő mozdítani — egy szóval a' Trónusnak, és Hazának, (mellyek a' magok szent, és elválhatatlan egyben források által már több Századbéli éveket szerentséltettek) boldogságát szüntelen eszközleni minden igyekezettel meg nem szűnök. —

A' mit a' most felolvasott Királyi Kegyes Adomány Levél magában foglal, a' mit most a' föld, és fellegek Istenének letett hitem által fogadtam, kettőről szóll: a' Kórmánybéli hatalomról, és annak kötelességeiről. —

Hatalmam miben állyon igen is ismeretes a' Tekéntetes Státusok, és Rendek előtt, mert már azt még Elődeink, Őseink, Apáink, határozták meg, 's a' mennyire Törvénnyeink nem emlétik, Törvény erejével bíró szokásainkon alapoltattnak — ugyan azoktól, és ezektől szabattatnak meg kötelességeim is; mind a' kettő azomban, az az: mind a' hatalmam, mind a' kötelességeim olly atyafiságos kaptsolatban vagynak, hogy

azoknak vég határ borozdáját mindég felesmérni nem lehet; sőtt elválaszthatatlan attól még az is, a' mit a' Fejedelem, az Haza, és én mint ezeknek némű némű személlyesse a' Tekéntetes Státusoktól, és Rendektől várok, kiknek Jussai, és viszszonyos kötelességei, hogy az enyémekkel mindég egyértőlegessek legyenek szükséges, hogy az egész fentartasson.

Hogy minden elrendeltetésben a' Tagok fő nélkül, a' fő Tagok nélkül nem lehetnek, az már annyira megvalóságosított állítás, hogy azt tsak az tagadhatná, a' ki a' napnak fénnyét, vagy jóltévő súgárát kétségbe hozni merné; azért nem is akarok én se a' hatalom' déltzességének, se a' kötelesség' terheinek fejtegetésében botsájtkozni, mert én oktatni nem akarok, főképp' ott', a' hol úgy sints arra szükség, hanem tellyes, és határtalan bizodalommal fordúlok a' Tekéntetes Státusokhoz, és Rendekhez, méltóztassanak azon szívességet, mellyet bővségessen már eddig is tapasztalni vólt szerentsém avval tetézni, hogy a' Fő Ispányi Hivatal Helytartójának első kérését tagadólag ne fogadják — még én magamat Csongrádinak, Csongrádot magaménak vallhatom, annál mást kívánni nem fogok úgy is

Tekéntetes Statusok, és Rendek! — Én Magyar vagyok, és mivel Nemzetemről azt tartyák, hogy egy kis büszkeség

szokássá vált természeti tulajdona, ki merem mondani, hogy valódi Magyar vér buzog ereimben, a' ki hízelkedni nem tud, és a' ki nyiltszivűséget senkitől sem kér költsön; de szintén hasonló Magyarokhoz, és akár melly oldalról vegyem, jó törzsökös Magyarokhoz szóllok, kik nem a' válogatott szavaknak tsábitó bájjára, vagy tündérségére, hanem a' tiszta hazafiúságra, és a' belső érzelem állortzátlan kiömledezéseire ügyelnek, 's azt bizodalmasan viszonozni nem általlyák. — Hozzátok szóllok tehát kedves Földieim, Tiszt Társaim, 's nyújtom a' köz jó elősegéllésére elszánt kezemet, hogy azon munkára, melly r'ám, melly r'átok bízva vagyon, segéd karjaitokat el ne vonnyátok; koránt se kivánok sokat; koránt se lehetetlent, 's tsupán tsak abból áll, hogy a' nékünk kiszabott Tiszti pályán a' mindenkori kész egygyetértő akarat, és hó tisztányi betsület érzés vezérellyen mint fény tsillag, 's légyen soha se engedő rúgó tolla tetteinknek. — Az elsőről ki ki tehet, mert a' ki igazán akar, az könnyen által hat minden akadályokon, sött ezek nem is ötölhetnek eleibe. — A' ki igazán tudja mi a' betsület érzés, az soha sem habózhat elhatározásában, mert minden szempillantatban bátran teheti szívére kezét, és nem félhet, mert tiszta lelki esmérete ennek szemrehányásától. — Ezt kövessük tehát, és ha valamelly kötelességbéli tárgy elő adandja magát, mennél szívessebben, 's gyorsan kapjunk hozzá hala-

dék nélkül, mert annál hamarább által is esünk rajta, úgy mind azon által, hogy a' kétséges, és homályos állapotokban a' hirtelen végezni való kívántsiság az érett megfontolást, és a' dolognak tökélletes kikutatását el ne hárítsa, mert nem lehet fájdalmassabb egy Tisztviselőnek annál, mint idő múltával tapasztalni, vagy érezni, hogy valami nem úgy végződött mint annak végződni kellett vólna. — Midőn ítélet, vagy tanáts várattatik tőlünk, akkor Törvényeink, szokásaink útmutásaihoz tartsuk magunkat, a' mi ha a' kész akarat, 's betsület érzés által lelkesíttetik, roszszúl valóban nem üthet ki. —

Így tselekedvén bátorságossan lehet belépni a' köz jó javára vezető, de másként síkámló me'sgyébe, 's nem lehet rettegni a' rágalmazó írígységnek fullánkos mírígygyétől, sőtt nem lévén, a' mi a' belső nyúgalmat furdállya, nem lévén, a' mi a' magával való megelégedést zavarhatná, minden illy szép munkában eltöltött napnak enyészetekor kiki szerzett magának olly kellemetes gyenge párnát, mellyre a' setét 's tsendes éjjnek körében nyúgott elmével leteheti fejét, nem tartván attól, hogy szenderedését ábrándozat, vagy a' furtsa álomnak ijesztő, rémítő, 's fenyítő képzelődései megháborittsák. —

A' mi már magamat illet valamint kit kit és mindent mindég kihallgatni fő kötelességemnek tartom, 's azért boldognak boldogtalannak éjjel nappal tárva tartom ajtaimat, úgy ezt, hogy Tiszt Társaim is tegyék, megkívánom, mert nints nagyobb szomjúság az igazságénál. — Valamint pedig ha valami nem egészlen világos én ellőttem, én a' Tekéntetes Státusok', és Rendek', úgy Tiszt Társaimnak homályomat kiderítő, vagy megfejtő egyenes, 's nyilt szívű javallattyára számot tartok, úgy a' költsönös bizodalmat, mint munkáinknak legsikeresebb segédjét hogy el ne mellőzzék, szívessen kérem. — Ha valakinek akár mibe tanátsommal szolgálhatok, örömest tselekszem, mindenkor kész vagyok rá, sőtt Hivatalom' nevezetes részének tartom. —

Valamint minden társaság fenn állósága a' bölts rendelményeknek kiadásából, és a' kiadott rendelményeknek gyors végre hajtásából áll, úgy a' Tekéntetes Nemes honnyi Megyéknek elszerkeztetése is tsak ezekből áll, mind kettőre értelem, ügyesség, akarat, pontosság, tiszta lélek, engedelmesség elkerűlhetetlenűl szükséges; de minthogy koránt sem gondolhatom, hogy itt' erre valakit figyelmetessé tenni kellessék, tsak annyiban érintem itt' mellékessen, a' mennyibe meg vagyok győződve, hogy nem fogok soha kénszeríttetni arra, hogy valaki ma-

gáról, kötelességéről megfelejtkezvén azon szomorú, és kellemetlen helyheztetésbe hoz, hogy őtet akár melly móddal is az igaz útra viszsza útasítani szoríttassam. — Azomban ha ez még is történne, vagy ollyan eset, a' mit ugyan nem reménylek, adná elő magát, hogy valamit keményebb, vagy talán érzékeny módok által is sürgölni kéntelen volnék, azt a' Tekéntetes Státusok, és Rendek, úgy Tiszt Társaim se személlyes indúlatnak, se valamelly idegenségnek ne tulajdoníttsák, hanem vegyék úgy, mint Hivatalomnak azon nem írigyelhető oldalát, melly szerént kötelességemtől, 's részben a' felelet terhének súllyától ösztönöztetvén, hátra maradást, vagy elmúlasztást a' szolgálatban meg nem szenvedhetek.

Mind ezekből által látni méltóztatnak, hogy minden igyekezetem tsak oda mégyen ki, hogy közös munkálódásunknak erejét oda kivánom fordítani, hogy az irgalmas egy Istennek mindennapi tetteink által méltó teremtménnyi lenni igyekezvén, a' Religyió bennünk szelid oktatásainak buzgó Tanítvánnyit, a' Felség hív alattvalókat, 's törvényes Rendelménnyeinek pontos végre hajtóit, az Haza' Ország' Gyűlésén igaz, és valódi hazafiakat, békesség idején hasznos polgárokat; veszedelemben bátor, és bajnok védlőket; a' Megye részre nem hajló, 's egyenes úton járó szorgalmatos Tisztviselőket; a' job-

bágyok kegyessen atyáskodó Földes Urakat; — az árvák, és özvegyek jó lelkű gyámolókat — a' pörlekedők Istentfélő, és Törvény szerént itélő igaz Bírákat — az ügyefogyottak szükséges pártfogolókat — a' tudatlanok szíves oktatókat — a' kételkedők nyiltszívű világos javallatú tanátsadókat — az ártatlanok igazság kiszolgáltatókat — a' rosz erköltsűek példás életű, 's boszszútól ment fenyitőket — az adozó nép lehetős kéméllőjöket, 's boldogúlásokra ügyellőket szemlélhessenek, és tapasztalhassanak bennünk. — Így azt, hogy Őseinknek méltó maradékai vagyunk meg fogjuk érdemelni; így a' vélünk élőknek tökélletes megelégedésére, így a' jövendőségnek hál'adó áldására bátran számot tarthatunk. — Ezt a' Magyarok' Istenétől, hogy tellyesedni engedje a' midön óhajtom a' Tekéntetes Státusoknak, és Rendeknek, 's Tiszt Társaimnak ezen polgári pálya futásunkra erőt, egességet, kedvet, 's állhatatosságot tiszta szívemből kívánok.

Vagyon még egy, a' mivel a' szíves barátságnak, nyájas atyafiságnak, tiszteletre méltó hazafiúságnak az hál'adó Magyar szív' oltárán, hogy ne tömjénezzek, el nem múlasthatom. — Szomszéd'ink — Atyánkfiai — Barát'ink, az én, és némű némű képpen a' Tekéntetes Nemes Megyének is mai napi Ünnepét betses jelenlétekkel feldiszesíteni méltóztatták — de

szomorú megilletődéssel megvallom, hogy feltett szándékomat ki nem vihetem, mert ezen nem színlett, és példa nélkül való magyariságnak tettes bebizonyitása annyira elfogta a' költsönös viszszonozásra másként buzgó szívemet, hogy azt érdem szerént szavakkal ki nem fejezhetem. — Fogadják tehát ezen a' belső érzelemtől némává vált vallásomat zálogúl, és azon Tekéntetes Nemes Megyéknek Rendeit, Szomszéd'inkat, Barát'inkat, Atyánkfiait, és Földieinket, kiknek személlyekben is itt lenni méltóztatnak, arról bizonyossá tenni ne terheltessenek, hogy valamint én, úgy a' mai napon Kórmányom alá jött Tekéntetes Nemes Csongrád Vármegyének Rendei is ezen kegyes szivességeket a' hál'adatosságnak örök emlék könyvébe feljegyeztük, és minden alkalommal hasonlóúl példájokat követni elhatározott szándékunk.

Szintén így Tekéntetes Nemes Csongrád Vármegye' Rendei' adóssának elesmérem magamat, a' midön fényes elfogadtatásomért méltó köszönetemet, a' mint kívánnám, meg nem tehetem; de adom Magyar Nemesi szavamat, hogy minden törekedésemet arra fogom intézni, hogy a' Tekéntetes Nemes Megyének díszét elősegéllyem, 's hivatalbéli kötelességem pontos tellyesítésével a' Tekéntetes Státusok', és Rendek' vélem való megelégedését megnyerjem, hogy akár mikor is, ha ezen

Tekéntetes Megyébe érkezendek, mindég mint kedvelt Kórmányozó, mint igaz bajtárs fogádtatni lehessen szerentsém, és soha se találhassak ollyant, kinek én — ki énnékem bátran egymás szemébe nézni ne mernénk. —

Végzem beszédemet, 's teszem újjra vég vallásomat, hogy tsupán a' Tekéntetes Nemes Megye', a' kedves Haza', 's a' Koronás Királyunk' java, 's boldogságának előmozdítására légyen szánva minden tehettségem, fáradozásom, mellyek is támogattatván a' Tekéntetes Státusok', és Rendek' vélem közös munkálódásával, hogy sikeres foganattal koszorúzzák iparkodásunkat, reménylem az Egektől, mellyek' Urától buzgó sóhajtás'im által azt óhajtom kinyerni, hogy Felséges Urunk, Hazánknak igaz Attya, Törvénnyeink' védlő pai'sa, Népeinek hasznára, 's boldogítására még hoszszas, és kellemetes éveket

Éllyen!

Ugyan az' alkalommal

a' Tekéntetes Karok' és Rendek' Nevében

Tekéntetes Tábla Bíró 's Fő Jegyző Bene Jósef Úr által

mondott Beszéd.

Méltóságos Báró,

Fő Ispányi Helytartó Urunk!

Az emberi szívnek egy legkellemetessebb gerjedelme az öröm, melly ha tiszta forrásból buzog, és egyszer'smind hál'adással köttetik egyben, akkor az halandókat boldogságok' legfőbb poltzára emeli. —

Hogy Csongrád Vármegyének Rendjei e' mai napon öröm Ünnepet ülnek, arról Méltóságod mindnyájunknak tekéntetéből a' most hallott harsány Éllyen! kiáltásokból, az itt' lévő jeles Gyülekezetnek egyben seregléséből bőven meggyőzettetik. —

Ezen Öröm Ünnepünk Felséges Koronás Fejedelmünknek a' most felolvasott Kegyelmes Rendelésén, melly által Méltoságod e' Megye' Fő Ispányi Kórmányozójává kineveztetett, épülvén, 's ebből Felséges Urunknak ezen Megye' Karjai eránt mindenkor tapasztalt bölts Atyai gondoskodása újjonnan tündökölvén, nem kételkedhet Méltóságod arról, hogy örömünk a' legtisztább forrásból buzog, és egyszer'smind a' fent tiszteltt Királyi Kegyelem mindnyájunkat a' legnagyobb fiúi hál'adatosságra méltán lekötelez.

Vagyon is elegendő okunk mind az örömre, mind a' hál'adatosságra; ha meg gondollyuk azt: hogy Méltóságodban ismét Felséges Királyunk Kegyelméből ollyan Kórmányozót nyertünk, kinek Ős Elei is a' Hazának java' előmozdítását mint létünk tzélját tekintvén az akkori boldog emlékezetű Királyok által jelessen megkülömböztettek; — így Orczy István még 1701-dik Esztendő előtt mint Jászok, 's Kunok Kapitánnya a' Királyi Táblának Itélő Bírája olly jeles érdemekkel tündöklött, hogy Bárói Czimmel Nagy Emlékezetű Leopold Királyunk által megajándékoztatott; — így Lőrintz az hét esztendős Burkus háború alkalmával magának borostyán koszorút mint Vezér szerezvén, nem tsak Abaúj Vármegye' Fő Ispányi Székére méltóztatott; de egyébképp' is a' Tudományok' gyakorlásán,

a' Tudósok' pártfogolásán kivül mint fegyverrel, mint tollal fent maradó ditső emlékezetét örökösítette; — így László az Atyai erköltsöknek örökösse, 's minden igaz Magyarnak elragadtatásig tiszteltt Baráttya a' Nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kamaránál viselt terhes Hivatalai által annyi szolgálatokat tett, hogy valóságos Belső Titkos Tanátsossá, a' Nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kamara' Másod Elöl Ülőjévé, és szinte Abaúj Vármegye' Fő Ispánnyává Kegyelmessen kineveztetett; — így Jósef ön érdemének tekéntetéből elébb ugyan szomszéd Nemes Békés Vármegye' Fő Ispányi Helytartóságával, később Nemes Abaúj Vármegyének Fő Ispányságával jutalmaztatott légyen. — Ha továbbá arra tekéntünk, hogy Méltóságod már két ízben, midön szeretett Hazánkat az ellenségnek berohanása által a' végső veszedelem fenyegette mind annyiszor fegyvert ragadva mind 1805., mind 1809-dik esztendőkben azt vérével, és élete elszánásával védelmezni nem késett; ha meg fontollyuk, hogy Méltóságod mind az 1811-diki, mind a' most legközelebb tartott Ország Gyűléseire szomszéd Nemes Heves Vármegye' Rendei által Követnek választódván az Haza' javának előmozdításában buzgósága által tündöklött, lehetetlen nékünk egész bizodalommal nem reményleni azt, hogy Megyénk illy' jeles Kórmányozót nyervén jövendőre is Nagyságodban igaz Ügyünk'; sarkallatos Törvény'ink', és Nemzeti Alkotmá-

nyunknak hív Védlőjét, és hatalmas Pártfogóját mindenkor tisztelhettyük, és így boldogságunknak eszközlését tsalhatatlan bizottsággal, és minden kéttséget kizáró meggyőződéssel várhattyuk. —

Illy' boldogító érzéssel eltelve mindenek előtt Felséges Királyunknak Atyai Kegyelmét, a' ki hív jobbágyainak, 's alatt'-valóinak boldogításáról gondoskodni, 's azt tette képpen is valósítani meg nem szűnik, örökké tartó hál'adatossággal magasztallyuk. — Annak utánna a' szomszéd Nemes Megyéknek, és Törvényhatóságoknak, kik Küldöttyeik által öröm Ünnepünket fényesitették szíves köszönetet mondván Nagyságodat arra kérjük, hogy nagy tiszteletünkről, égő szeretetünkről, törvényes mindenkori engedelmességünkről meggyőződvén, minket bölts belátásával vezérleni, minden jónak, és hasznosnak elérésében segélleni, igazságos Ügyeinkben pártfogolni kegyessen méltóztasson. — Melly buzgó kívánságunk elérhetésére a' Mennyei Felség előtt Nagyságodnak a' legkésőbb időkre terjedő boldog életéért esedezni nem szűnünk —

Éllyen!